NR. 1 - FEBRUAR 2012
ÅRGANG 15

# Lapprosen

MEDLEMSBLAD FOR DEN NORSKE RHODODENDRONFORENING

# Lederen har ordet

Godt nytt år alle sammen!

Så langt har vinteren her vest vært slik jeg ønsker meg, mild og regnfull, men med mye vind. Det har ikke vært noen nedblåste trær i alle stormene som har vært, så derfor ble forskrekkelsen stor i dag morges (13. januar), da vi kom ut på kjøkkenet og så rett inn i en nobelgran. I løpet av nattens uvær hadde dette anselige treet på vel 30 år rotveltet. Det hadde falt på den eneste plassen det kunne uten å gjøre skade, bommet 2 meter på huset og ikke skadet noen viktige planter! Så nå slipper jeg å lure på hvordan det kunne sages ned uten å gjøre skade.

Foreningen vår går bra. Medlemstallet øker jevnt og trutt, og det drives godt rundt om i lokalavdelingene. Interessen er stor i den nye Rhodo Sør-Vest, og det gjør seg da også utslag i mange nye medlemmer. Det er også mulig at Den Norske Camellia Forening vil gå inn i et nærmere samarbeid med Rhodo Sør-Vest med felles møter og lignende. Avdelingen har også hatt et spennende prosjekt med nye rhododendron-plantninger i Rogaland Arboret. De var så heldige å få overta en del sjeldne, store rhodoer av den danske samleren Ruddi Perriard. Disse ble plantet ut i arboretet høsten 2011, så det blir spennende å se hvordan de klarer seg fremover.

Undertegnede har kommet med forslag til styret og lokallagene om å ha felles åpne rhododendronhager i den fineste blomstringstiden, slik som Det norske hageselskap hadde høsten 2011. Dette for å fremme interessen og vise mangfoldet i denne flotte plante-slekten. Forslaget er diskutert og funnet interessant, men blir ikke gjennomført i år. Vi få se neste år.

Vår hage blir til sommeren vist i programmet *Grønn glede* på NRK. Det blir spennende for oss hva de har klart å presse inn på 5 – 6 minutter. Det kommer òg en reportasje om hagen i bladet *Hageglede* nå i vår, skrevet av Lin Didriksen. I samme bladet vil det også være en reklame for rhododendronforeningen. Kanskje dette også vil medføre noen nye medlemmer?

Til slutt vil jeg nevne den nye boken til Ole Jonny Larsen, *Rhododendron i Norge.* Den tar for seg hvilke arter som kan dyrkes hos oss, også de som er mer tvil-somme. For den som er blitt mer eller mindre hektet på rhodoer, er dette boken en bør skaffe seg. På grunnlag av hans tips og erfaringer gjennom mange år, kan en planlegge å anskaffe de riktige artene for sin egen hage. Ved å satse på arter, gjerne i sambruk med hybrider, vil en kunne utvide blomstringen fra tidlig vår til langt ut på sommeren. Boken omhandler også skadeinsekter og sykdommer, hvor en kan skaffe seg planter, formering, forskjellig litteratur, nettsider og spennende rhodohager innen- og utenlands.

Jeg ønsker alle medlemmer og lesere av bladet en fin vår med mye planteglede!

Harald Kårtveit

# Styrets sammensetning

**Leder:**
Harald Kårtveit
Kårtveit, 5363 Ågotnes
tlf. 56 33 47 88 / 97 77 60 50
haraldkartveit@hotmail.com

**Nestleder:**
Terhi Pousi
Mildev. 116, 5259 Hjellestad
tlf. 55 22 95 08
terhi.pousi@um.uib.no

**Sekretær:**
Lin Didriksen
Slettebakksveien 44, 5093 Bergen
tlf. 99 02 72 72
ldidrik@gmail.com

**Kasserer og medlemsregister:**
Bjørg S. Rasmussen, Storhilderen 42,
Postboks 35, 5341 Straume
tlf. 56 33 09 65 / 93 21 35 79
bjorgvar@online.no

**Styremedlem:**
Torstein Borg
Tveit, 5694 Onarheim
tlf. 53 43 50 77 / 91 18 38 34
torstein@rhodomania.no

**Varamedlemmer:**
**Leder Rhododendron Øst:**
Øyvind S. Aasheim, Maridalsveien 84, 0458 Oslo tlf. 22 37 75 15
oyvind7aasheim@gmail.com

**Leder Rhododendron Sør:**
Audun Arne
Eikeveien 3, 4824 Bjorbekk
tlf. 37 09 49 40 / 97 54 00 21
auduarne@frisurf.no

**Leder Rhododendron Sør-Vest:**
Reidar Vigrestad
Rundveien 17, 4362 Vigrestad
tlf. 95 03 60 58
reidar.vigrestad@lyse.net

**Leder Rhododendron Vest:**
Thorolf Juvik
Midtskogvegen 30 A, 5200 Os
tlf. 56 30 07 03 / 949 71 690
thjuvik@online.no

**Frøforvalter**:
Jan Valle
Espeland, 5912 Seim
tlf. 56 35 17 82
jankvalle@yahoo.no

**Internettredaktør:**
Vidar Winsnes
viwins@online.no

INNHOLD


Audun Arne: Poding . . . . . 4

Per M. Jørgensen: Bokmelding - Ole Jonny Larsen: "Rhododendron i Norge" . . . . . 5

Anne Tafjord-Kirkebø: Plaget av *Rh. ponticum* . . . . . 6

Anne Tafjord-Kirkebø: Oh, What a show! . . . . . 8

Ebba Holmboe: Heksekoster og andre "dverger" i min hage . . . . . 12

Reiseruta på DnR-turen til Wales 16. – 22. april 2011 . . . . . 15

Lin Didriksen: "På siden" – Rhododendron for begynnere. . . . . 18

Besøkshager . . . . . 20

**Informasjon fra DnR**

Årsmøtehelg i Bergen 4. - 6. mai 2012 – Påmelding og program . . . . . 22

Kjære medlem! – Innbetaling av kontingent . . . . . 23

Nye medlemmer . . . . . 11

Frøliste fra DnR . . . . . 23

**Informasjon fra DnR avd. Sør:**

Innkalling til årsmøte 15. mars 2012 . . . . . 24

Årsprogram 2012 . . . . . 24

Årsberetning 2011 . . . . . 25

**Informasjon fra DnR avd. Sør-Vest:**

Innkalling til årsmøte 23. mars 2012 . . . . . 26

Årsmelding 2011 . . . . . 26

Årsprogram 2012 . . . . . 27

**Informasjon fra DnR avd. Vest:**

Innkalling til årsmøte 20. mars 2012 . . . . . 28

Årsprogram 2012 . . . . . 28

Årsmelding 2011 . . . . . 29

Rhodo Vest planlegger tur 2. - 3. juni – Blir du med? . . . . . 29

**Informasjon fra DnR avd. Øst:**

Innkalling til årsmøte 11. mars 2012 . . . . . 30

Årsberetning 2011 . . . . . 30

Årsprogram 2012 . . . . . 31


FORSIDEFOTO: *Rhododendron rothschildii*. Foto: Jan Rune Hesjedal.

BAKSIDESIDEFOTO: Parti fra Tjorehagen. Foto: Håkon Vangsnes.


## Lapprosen

utgis av Den norske Rhododendronforening
Postboks 1325, 5811 BERGEN

www.rhododendron.no

## Redaksjon

Jan Rune Hesjedal
tlf. 56 30 61 19
jan.rune.hesjedal@online.no

Kirsten Marie Storheim
tlf. 56 37 11 87
kimasto@online.no

## Neste nummer

av Lapprosen kommer i mai 2012. Stoff til bladet må være redaksjonen i hende innen 10. april, og kan sendes til Jan Rune Hesjedal, Lepsøyneset 106 , 5216 Lepsøy. Bruk gjerne e-post til redaksjonen, se adresser til venstre. Bilder sendes i høyeste oppløsning, på e-post, CD, eller etter avtale.

# Poding

Tekst og foto: Audun Arne

I forrige Lapprosen, under tittelen "Glimt fra året i Sør", beskrev jeg en podeteknikk som for oss var både ny, spennende og spesiell. Det var Per Vestergaard fra Hjørring som på høstmøtet i september lærte oss å pode med klesklyper – og uten voks. Jeg fikk med meg hjem et demonstrasjonsresultat fra Per, og ville gjerne utforske teknikken med flere eksemplarer. Problemet var at vanlige norske klyper er for store, og klemmer ikke fast nok på snittet. Hos Panduro Hobby fant jeg heldigvis riktige klyper i 3 forskjellige størrelser. Så fant jeg friske årsskudd av 'Cunningham's White', og podet 4 potter til.

Det har vært meget spennende å følge med gjennom høsten, om de ser friske og fine ut. Spenningen var stor da jeg åpnet plastposene 13. januar, for å kjenne etter om det var roting. Alle har god rot, og ser friske og fine ut. Bare den jeg fikk av Per ble podet på rotet stamme, og der måtte jeg nå klippe vekk to lange rotskudd. Pinnene i pottene skal holde plastposene oppe, og en av pinnene er en "vraket" stilk av 'Cunningham's White'. Den har like godt valgt å slå rot, og er godt på vei inn i sitt neste liv. Den skal få bli podestamme i neste runde.

Størrelse og antall klesklyper betinges av tykkelse på stammene og lengde på snittet. To rimelig like skråsnitt festes altså mot hverandre med klesklype(r), og vi har altså fått beskjed om at det er viktig å ikke bruke podevoks/sårbalsam. En tynnere stamme legges jevnt med den ene kanten av en tykkere. Så er det også viktig å vite at gule rhodoer ikke kan podes på 'Cunningham's White', det blir for dårlig kjemi. 'Gartendirektor Rieger' går bra.

Jeg har ikke spekulert så mye på hva biologer og eksperter vil si om denne måten å pode på, men jeg har ikke fått resultat på andre måter. Og dersom det vil vise seg at jeg får full uttelling denne gang, så trenger jeg ikke vite mer enn det i første omgang.


GIMLE PLANTESKULE

**Stort utval i planter for hagen**

**Spesialområde:**
**Rhododendron og surjordsplanter**

Kontaktinformasjon:
**Gimle Planteskule**
Vikøy,
5600 Norheimsund

Tlf.: 56 55 04 80
Faks: 56 55 04 87
gimle@vestplant.no
www.vestplant.no

*Rhododendronarter for salg 2012*

*Rhododendron griersonianum*

Mange nye spennende arter på lista:

***selense, huianum, crinigerum, cyanocarpum, coriaceum, pocophorum, suoilenhense, magniflorum, etc.***

Salgsliste kan bestilles pr e-post eller vanlig post.
Kan også leses på www.lapponicum.com

**Ole Jonny Larsen, Bergeplass 12, 6010 Ålesund**
**Tlf: 70 14 02 51 – 41 58 86 30**

olejonnylarsen@hotmail.com

# Bokmelding

## - Flott ny rhododendronbok

Ved Per M. Jørgensen

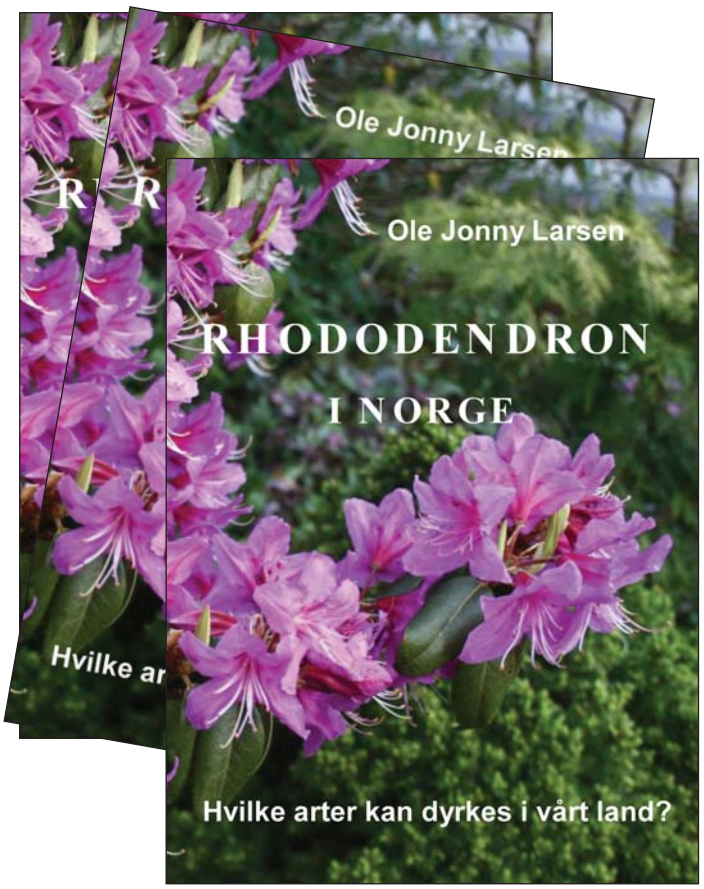


Den økende interessen for rhododendron her i landet viser seg nå tydelig i en ny bok der Ole Jonny Larsen øser av sine kunnskaper om slekten. Han holder seg til artene og til Norge, men får med adskillig generelt stoff. Boken er oversiktlig opplagt med mange gode, vakre bilder.
Dette å dyrke arter utenfor botaniske hager og arboret var jo heller uvanlig da jeg i sin tid (omkring 1970) begynte å arbeide med slekten, og de kan være ganske krevende i dyrkning, men der er mange unntak og disse fokuserer forfatteren på. Han grunngir også hvorfor hybrider har vært mest brukt, men synes ikke å kjenne til begrepet hybridvigør, som er en viktig egenskap for kulturplanter som skal klare seg i de unaturlige forholdene vi ofte har i våre hager. Artene har nok likevel sin berettigelse, men de kan kreve mer av hageeieren, og der er jo heldigvis de som liker utfordringer. Boken er en gavepakke til disse!

Forfatteren har to store utfordringer:
1. Systematikken; 2. Hardførheten.
Der er ikke noe enkelt svar på noen av disse. Jeg synes han kommer best fra det første der han, når det kreves, går inn på problemene knyttet til variasjonen og gruppeplasseringen. Men i hagesammenheng er ofte kloner og spesielle populasjoner viktigere. Om dette er det dessverre mindre stoff, ganske enkelt fordi der ikke finnes noen god oversikt. Her ligger den største utfordringen for entusiastene: å finne kloner som passer godt i det mikroklima de har i sin region, da hender det at man kan lykkes med de mest usannsynlige artene. Det kan bare avgjøres ved prøving og feiling, og den slags tar tid og koster penger.

Selv om forfatteren på en god måte redegjør for problemet med hardførhet og dets mange sider, så er jeg ikke særlig begeistret for at han innfører et nytt særnorsk hardførhetssystem for slekten rhododendron, som han riktignok betegner som grovt, men hvis basis er langt fra avklart. Det finnes offisielle norske og europeiske herdighetssoner (se for eksempel kart hos Egil Hansen i hans bok om busker og trær i Norge).

Ole Jonny Larsen:
*Rhododendron i Norge.*
Licentia Forlag 2011, 276 s.
Pris: Kr. 300,-
ISBN: 978-82-8258-056-4

Heller ikke disse er perfekte, men de er mer differensierte og de gir en oversikt basert på adskillig sikrere parametre enn forfatterens skjønn.

Dette er ikke noen alvorlig innvending mot en flott bok, for det er som forfatteren sier bare å sette i gang og prøve selv. Boken anbefales på det varmeste og vil sikkert kunne være til inspirasjon og støtte for mange rhododendronelskere landet over, særlig på Vestlandet.


## Siste sjanse!

Ennå noen plasser på blomster-/rhododendronturen 8. mai 2012 (16 dgr.) til ARUNACHAL i Himalayaregionen nordøst i India mot Tibet.
Påmelding snarest: tlf. 4060 5657,
maria@spektrum-reiser.no/ Info: www.spektrum-reiser.no

# Plaget av *Rh. ponticum*

Tekst: Anne Tafjord-Kirkebø
Foto: © Crown Copyright 2012 Forestry Commission, Scotland

På tur i Skottland har mange av oss gledet oss over synet av blomstrende *Rh. ponticum* i skråningene der vi kjører, særlig på vestkysten. Vakker, tett og nydelig - vi har riktig nytt synet av den eviggrønne planten. Så er det kommet foruroligende meldinger om at den forviller seg uforutsett raskt og vidt. Den var blitt en pest og en plage, hørte vi, og det var nesten så en ikke kunne tro det. En rhododendron - en pest og plage?

**En av Skottlands mest innvaderende arter!**
Skogkommisjonen i Skottland har tatt på seg en ambisiøs oppgave. I løpet av de neste 15 år skal de fjerne alle *Rhododendron ponticum* fra skogområdene de har ansvaret for. *Rh. ponticum* legger beslag på rundt 10 % av skogområdene som kommisjonen har oppsyn med (dvs ca 6600 km$^2$). Grunnene til det er mange, sier kommisjonens egen økolog, Richard Thomson:

*Rh. ponticum* kveler bokstavlig talt de naturlige leveområdene for andre planter, og fortrenger fullstendig sjeldne lokale planter. Særlig utsatt er småplantene, som levermose og lav. Den utarmer biomangfoldet og, som om ikke dette var ille nok, den er vertsplante for flere *Phytophthora*-arter som igjen tar livet av trær, noen på veldig kort tid. F.eks. ble det i 2003 funnet en ny art, *Phytophthora kernoviae*, og *Rh. ponticum* viser seg å være hovedvert for denne, som den er for *P. ramorum*. Å få bukt med denne, helst utrydde den, vil være en stor seier for Skottlands miljø, og for skogområdene, hevder man.

Det er satt av 15 millioner pund, det vil si ca 135 millioner kroner, til dette formålet. I tillegg bes alle om å hjelpe til med å rapportere enhver rhododendron de ser i sine skogområder. - Går du forbi den uten å rapportere den, vil den snart gjøre det umulig for deg å gå der igjen, heter det!

**Kjempejobb**
Plan- og miljøsjef Moira Baptie legger til at de har ingen illusjoner, det er en kjempejobb de påtar seg. Kostbar blir den også, men om man ser på den som et innspill i kampen for å bevare biomangfoldet, er det en liten investering med et stort utbytte. Man sager ned og brenner levende busker eller injiserer herbicide direkte i stammen på store rhodoer, noe som resulterer i at de dør i løpet av 6 måneder. Da er de også enklere å fjerne. Arbeidet har allerede startet i flere distrikter, inkludert Cowal & Trossachs, Lochaber, West Argyll, North Highland og Gallaway. For de av dere som er kjente her, skjønner hvor omfattende dette blir.

Det virker helt utrolig at en rhodo kan forårsake så store skader på opprinnelig natur, så fort. Det stemmer likevel, særlig på vestkysten av Skottland. Men også Wales er sterkt berørt. Man har allerede satt ned komiteer fra ulike organer, både innen offentlige og private organisasjoner, for å samarbeide om rapportering og koordinering av prosjektet.

**Hybrid – ikke art**
Det er gjort DNA-analyser for å finne ut om dette er en 'naturalisert' vill art. De fleste, om ikke alle, av innvaderende rhodoene i GB kommer fra den iberiske

halvøy (Spania/Portugal). Kryssing av de to artene *Rh. maximum* og *Rh. catawbiense*, viser at den invaderende *Rh. ponticum* er av et liknende hybridogent opphav, evt. er oppstått som en hybrid av disse.

**Kommer snart til et sted nær deg?**
Så spørs det, vil denne rhododendronen også spre seg her i landet? Særlig skummelt kan dette bli på Vest- og Sørlandet, med den milde og våte vinteren vi stort sett opplever, og med stigende årstemperaturer. Er dette enda en plante vi må være oppmerksomme på nå, så den ikke får bli til stor belastning både for miljøet og naturen?

Vi ønsker innspill fra dere lesere om dere har lagt merke til om den sprer seg fra din hage til nærliggende områder, evt. kun i hagen. Send et ord til redaksjonen i Lapprosen.

Kilde: The Garden, Forestry Commission Scotland, div. artikler.
Se også www.forestry.gov.uk og klikk videre til Scotland. Forøvrig utrolig flotte nettsider – her finner du alt fra hvordan du planlegger sykkelturer i skotske skoger til informative videoer/podcaster osv – fantastisk!

# Kommentar

Anne Tafjord-Kirkebø har fått Per M. Jørgensen til å si litt om hva han tror om utviklingen her i landet, og han svarer slik:

*Ja, dette er ikke lett å svare sikkert på, for jeg vet ikke sikkert om vi har denne krysningen her i landet. Mange av de eldste store rhododendronene i våre hager er forskjellige Rh.ponticum-krysninger gjort i Storbritannia. De fleste er nok krysninger med Rh. catawbiense. Av de jeg kjenner til er svært få med maximum, og de har sortsnavn og er forskjellige fra dem som plager skottene.*

*Men på den andre siden ville det jo være merkelig om ikke denne har funnet veien over Nordsjøen. Jeg trøster meg med at i de sikkert 100 årene som er gått, er det ikke registrert noe liknende problem her i landet, så vi kan nok håpe på at vi klarer oss unna denne plagen, hva enten det skyldes at vi ikke har denne spesielle hybriden, eller at den ikke har forhold hos oss som gjør at den oppfører seg som en plage.*
*For øvrig hender det jo en sjelden gang at noen rhododendron i våre hager frør seg og blir forvillet, men der er ikke kommet noen rapporter om at dette er blitt noe problem, men det gjelder å holde øynene åpne så man kan få stoppet altfor villige arter/sorter.*

Per M. Jørgensen er professor i botanikk ved Universitetsmuseet i Bergen, Arboretet og Botanisk hage, Milde.

# Oh, What a show!

Tekst og foto: Anne Tafjord-Kirkebø

## *The Chelsea Flower Show i London (CFS)*

er en 'must do'sak i enhver hageinteresserts liv, spør du meg. Kort oppsummert; spennende, interessant, artig og enormt inspirerende. Mye vakkert å se og enorme mengder fristelser for lommeboken, både grønne og andre måha-saker til hage og hus. Legger man til presentasjoner av nye og gamle planter av alle slag – nesten - og flotte foredrag som gir 'food for thought' både hva angår planter og miljø, ja da nærmer vi oss litt av det som er CFS. Årets (2011) logo var rhododendron tricanthum, en illustrasjon, av Lillian Snelling. Det var artig å se denne rhodoen på alt som selges av memorabilia, dvs katalog, kopper, fat, film, håndklær, memoblokker osv osv.

Årets show var utsolgt lenge før det åpnet. Skal du sikre deg billetter, bør du bestemme deg raskt. De selges kun via nettet (for oss) og selges ikke på stedet. Kun forhåndssalg. Grunnen er enkel; siden 1913 har dette showet holdt til på sykehustomten til The Royal Hospital i Chelsea. Den er ikke så stor, 45 000 $m^2$. Det høres kanskje ikke så lite ut, Varemessen på Lillestrøm er til sammenligning 39 000 $m^2$, men med tanke på alt som finner sted og settes opp, er det knapt om plass til besøkende. Det er likevel 157 000 besøkende hvert år, verken mer eller mindre. Hvorfor får du vite lenger nede...

**Fantastisk pressedekning**

CFS er i dag et av verdens mest besøkte *flowershows*, med en pressedekning som er helt eventyrlig. Showet er omfattende dekket på tv av BBC, og de daglige sendingene er en opplevelse å følge. Twofour, en av Englands største uavhengige mediagrupper, produserer hvert år en offisiell DVD på vegne av RHS. Den selges på stedet, og via RHS' nettside www.rhs.org.uk Der kan du også kjøpe tidligere års DVDer. Nytt av året var en spesiallaget iPhone app, *The Insider's Guide*, som interaktivt viser deg alt du trenger – og en del du ikke trenger – å vite om CFS av året.

I 2005 utvidet RHS showet fra fire til fem dager; de to første dagene er kun for RHS' medlemmer. Flere medlemmer av den britiske kongefamilien deltar på en forhåndsvisning av showet. Man har lange tradisjoner med hagekultur i Storbritannia, hvor det er langt flere som driver med haging enn med fotball. Det sier ikke så rent lite. (Jeg tror det samme er tilfelle i Norge, men media har ikke oppfattet det enda.)
Landområdet brukt til å vise ulike temahager har økt jevnt fra 1970 til 2000, og showet er blitt en viktig arena for nye trender. Nye planter blir lansert og eldre varianter blir gjenopplivet. De siste årene har RHS hatt stort fokus på økologisk, bærekraftig haging og på miljø.

**Hagedesignens catwalk; Chelsea Flower Show**

Det er fire kategorier hager som blir satt opp i løpet av tre uker:
**1. Showgardens,** 17 i år. De største, de står tematisk fritt og kan nyttiggjøre seg de innslag designeren selv vil fremheve. De er følgelig veldig ulike i innhold og utforming. Ved hver får du gratishefte med full beskrivelse av både hva designeren har tenkt, og full plantebeskrivelse.
**2.** I 2011 innførte man en ny kategori**;**
**Artisan hagene**, 7 i år, absolutt annerledes, kunstneriske, naturlige hager. Her er innslaget av miljøriktig haging ekstra stort, og svært interessant, da disse hagene er små og har mange elementer som lett kan omsettes til egen hage. Utfordringen fra RHS-styret til designeren er å bruke naturlige materialer på en artistisk måte – og selvsagt, det skal være miljøriktig og bærekraftig.
**3. Urban gardens,** 8 i år – byhager – er stilistiske, flotte og selvsagt, utfordrende for designeren som må vise smarte løsninger på liten plass. Det kan også være andre bymessige utfordringer som her blir gitt lekre/gode løsninger.
**4. Generation gardens,** 4 i år– generasjonshager – som oftest små inngangspartihager (front gardens), ble denne gang vist i den Store Paviljongen (og den er virkelig STOR). Sett av rikelig med tid i denne, for her er det mye å se!

Alle hagene har ark/hefter med plantelister over hva som er satt ned i hagen. Veldig kjekt å ha med seg hjem.

**The Homebase Cornish Memories Garden:** Dette er en klassisk *show garden*; designet av Thomas Hoblyn. Han har sin barndoms Cornwallstrand i tankene i denne hagen. Han har brukt 'gammeldagse' 80-tallsinspirerte planter, litt nostalgisk beplanting, økologisk selvsagt, – hager han så som barn og som inspirerte ham til å utforske miljøet. Flotte yakushimanumhybrider i full blomst under furutrærne, ser vi. Sponsor Homebase. www.homebase.co.uk/getintogardening

Du ser inn: Alle hagene er satt opp slik at man ikke kan gå inn i hagen, men står rundt og ser inn. Designeren er som oftest på plass og svarer på spørsmål fra publikum. Har du spesielle ting du har lyst å se nærmere på, får du komme inn og se nøyere på det. Iblant kan det være kø, men er du litt fleksibel, finner du alltid plass.

**Fantastiske sortsutstillinger – lønn for strevet:** Alle (vel, mange) planter har sine egne utstillinger. Planteskoler spesialiserer seg på enkelte arter, driver utvikling og kommer med nye hybrider. Er du ute etter helt spesielle fargenyanser, høyder osv innen de plantene du vil ha, er dette stedet. De fleste sender til utlandet, med sunnhetssertifikater. Du kan også notere navn og evt. overtale ditt hagesenter til å ta inn det du ønsker.
Her er det også premiering. Gullmedaljene henger høyt. Her har en *Acer*utstilling fått gullmedalje.

**Natur også:** Et område fra The Hesco Garden, enda en *show garden*, tegnet av Leeds City Council.
Bystyret ønsker oppmerksomhet på hvor viktig vann og vannkraft er i Leeds' industrielle utvikling. Hagen er også her en blanding av halvnaturalisert hage og tar stort hensyn til lokale, naturlig forekommende planter.

**Gammelt og nytt:** Noe av det artigste med CFS er alle idéene man får. Gammelt, rustet og vindblåste greier; her får de nytt liv. Og FOR et liv! Idéene myldrer, og tar man bilder, kan man fornye seg på så mange måter etter et besøk her...

**Fjellhageutstilling:** Mange typer miljøer har sin utstilling; skyggeplanter, våtområde/vannplanter, grønnsakhager osv.
Fjellhageutstillingene er blant mine favoritter. De er utsøkte i form og farge.

**Bon sai:** Bon sai betyr som kjent plante i krukke, og det er nydelige eksemplarer som vises her. Rhododendron er sterkt representert blant bon saiene. De eldste er over 300 år, sa vakten ved denne utstillingen. Det er den japanske *Rhododendron indicum* som stort sett blir benyttet til bon sai her.

I tillegg til disse hagene som trekker mye folk, og hvor det til tider er stor trengsel, kan det være lurt å spre seg; f.eks. The Great Pavilion. Her er de mest fantastiske utstillinger fra ulike planteprodusenter – og særorganisasjoner - som også har konkurranser om den vakreste/største/osv plante/grønnsak osv. Blomsterdekoratørene har de mest slående utstillinger her, med tema, i år var det "A day at the Races". Her kan du se "Top 20 new plants" som ble introdusert i år, mao de nye plantene som senere kommer for salg også hos oss. Flere land har egne showgardens med info her. I år var bl.a. Thailand, Vietnam, Korea og Japan representert med den mest fantastiske utstilling og planter. Orkideselskapet hadde en utrolig flott stand og selvsagt, hadde jeg nesten sagt, ulike universiteter og college hadde flotte infostands. Utstillingene legger stor vekt på informasjon på en for oss nesten uvirkelig konkretisert måte. Alle særorganisasjoner man kan tenke seg er her; de har lekre stands og sine toppfolk til stede. Hagesentra/planteskoler som spesialiserer seg på ulike planter; her er de alle sammen med lekre stands som virkelig gir ideer til hvordan plantene de selger kan brukes. Dette er minihager på sitt beste.

**I blomsterteltet:** Floral Design Marquee: i dette teltet var det overflod av vakre blomsterarrangementer i 4 ulike kategorier. Berømte florister setter opp de nydeligste oppsatser, og lokale og nasjonale klubber i blomsterdekorering konkurrerer om heder og ære. Tema her er *Garden Style*.

### Konkurransene er fantastiske

Her kåres Årets unge florist og Årets florist. Engelskmennene har lange tradisjoner med konkurranser innen haging og blomster. De er også flinke til å fornye seg, noe Årets Chelseaprodukt (det beste nye produktet) viser. En jury bestemmer ut fra disse kriteriene; er produktet innovativt, har det visuell appel, funksjonalitet, kvalitet, verdt pengene, miljømessig bærekraftig. Juryen har det ikke helt lett!

I tillegg til dette – gode sko er et must! – er det avenuer, samt små og store veger, med mengder av stands med gode tilbud og flotte utstillinger. I Blomsterteltet (Flower Marquee) holder floristene demonstrasjoner – her er det trengsel, stort sett går det bra. Det er ulike demonstrasjoner hele dagen med 5 ulike topp dekoratører. Det lønner seg å sjekke katalogen, der finner du hvem som snakker når og om hva.

### Tiden flyr

Som du skjønner, her bør man sette av hele dagen. Du kan kjøpe hel- og halvdagskort, men tro meg, timene flyr fort! Mange spisesteder, enkle og mer eksklusive, gjør at mat heller ikke er et problem. Selv tar jeg med drikke, og gjerne en baguett el. lign. For ofte når jeg er sulten er andre det også... Da er det kø og gulvplass det eneste som gjenstår. Her er et piknikområde, fin park, der man kan sette seg og bare slappe av – og ja, her har folk også med seg en god vin eller kjøper en Pimm's og nyter livet!

**Hvordan finne frem**
til alt som er å se, tenker du kanskje. Katalogen til 5£ er en usedvanlig god investering, den selges ved inngangen. Det lønner seg å sette seg ned (om man klarer å beherske seg da) og ta et overblikk, gode kart og informasjon om hver enkelt utstiller finner du her. The Insider's guide (iPhoneappen søk på iPhone App store el. www.rhs.org.uk/iphonechelsea) om du har iphone.

Vel hjemme kan du på www.rhs.org.uk/chelsea finne alt du ikke kom over da du var der. Der er intervjuer, videodekning av showgardens, planteguider, oversikter osv osv. Og, selvsagt nå om dagen, twitter og Facebook sider. På www.rhs.org.uk/chelsea finner du også informasjon om hvordan du kommer dit, og masse annen relevant før-reise info, ikke minst for deg som er nybegynner i *flowershows.*

## Litt bakgrunn om Chelsea Flower Show (CFS):

I Norge har vi Det norske hageselskapet, tilsvarende organisasjon i GB er The Royal Horticultural Society; en av de største organisasjoner i verden hva angår haging.
Det første *Royal Horticultural Society Store Spring Show* (Vårshow) ble avholdt i 1862, i RHS hagen i Kensington. Før denne datoen fra, 1833, hadde RHS arrangert *flower shows* i sin hage i Chiswick. I 1888 besluttet RHS å flytte showet til hjertet av London, til Temple Gardens, som ligger mellom Embankment og Fleet Street. I 1913 flyttet de dit det ligger i dag. Det ble etter hvert enormt populært og det ble problemer med å få plass til alle besøkende. Særlig i teltene var det stor trengsel. I 1979 ble trengselen så alvorlig at krisetiltak var nødvendig. Det ble besluttet å utvide åpningstidene slik at det var åpent fra kl. 08 til 2030, med rimeligere etter kl 1600 i et forsøk å spre publikum. Det ble bedre, men likevel så fullt at det ble bestemt å legge et tak på antall besøkende.
For å synliggjøre problemet: I 1988 ble det innført en grense på 40.000 besøkende per dag - en reduksjon fra 90 000 året før. Medlemmer måtte betale for billetter for første gang. Antall besøkende falt de neste årene, men tok seg snart opp igjen. I 1988 var også det første året som byråer kjøpte opp og videresolgte billetter med betydelig påslag, noe som frustrerte RHS som ikke kunne gjøre noe.

I RHS vurderte styret om man skulle flytte showet til en større arena. Battersea Park, Osterley Park, og Wisley ble foreslått; et annet forslag var at Chelsea bør begrenses til plante salg. Etter litt frem og tilbake falt man ned på å utvide programmet andre steder, og særlig ble overtagelsen av Hampton Court Palace Flower Show i 1993 positiv: den utvidet adgangsmuligheten for både medlemmer og utstillere og gjorde at kritikken og konfliktene fra 1980-tallet om fremtiden for Chelsea ikke kom tilbake. 157000 besøkende hvert år er altså grensen. Blir du en av dem?

***Rhododendron tricanthum,*** tegnet av Lillian Snelling, RHS Lindley Library, var årets emblem. Lillian Snelling (1879-1972) tegnet hele sitt liv og er representert med over 600 tegninger i the Lindley Library. Noen kjenner henne kanskje fra tegninger de har sett I Edinburgh botaniske hage hvor hun i mange år var ansatt som kunstner. Hun illustrerte Curtis' Botanical Magazine i 30 år fra 1922. Tegningene hennes kan kjøpes på nettet.

Kilder: Fritt etter RHS, og Wikipedia.

## Nye medlemmer

Styret ønsker følgende nye medlemmer velkommen i foreningen:

| | | |
|---|---|---|
| Kai Killerud | Syftesokv. 5 | 4046 Hafrsfjord |
| Anni Fjermestad | Brekkev. 65 | 4355 Kverneland |
| Jan Gangsøy | Dronningåsen 50 | 4032 Stavanger |
| Vigdis Bakkane | Søvikveien 24 | 5215 Lysekloster |
| Jan Ole Westerhus | Elvebakken 8 | 3320 Vestfossen |
| Eivind Førde | Røsslyngtunet 7 | 6800 Førde |

# Heksekoster

## - og andre "dverger" i min hage

Tekst og foto: Ebba Holmboe

Jeg har alltid synes at barvekster – og dermed heksekoster – hører hjemme i min hage sammen med mine mange *Rhododendron* og deres andre følgeplanter. Barvekster gir en deilig ro, har smukke vekstformer, er med på å skape fine samplantinger og fargesammensetninger, og så gir de jo glede året rundt (hvis de da ikke er helt forsvunnet under snøen). De har sine høydepunkter gjennom året: Hva er vel finere enn nyveksten etter at vi har gledet oss over knoppene, blomstringen når den forekommer, og jeg liker også veldig godt fargespillet når gamle nåler gulner og faller av. Og så gir barvekstene oss enda en glede, og det er at fuglene elsker å søke skjul i dem når en spurvehauk får lyst på en middag… En ting mer som gleder meg, og det er muligheten til å stjele litt av baret når jeg lager juledekorasjoner, og intet er jo bedre enn å være selvforsynt.

Men hva er en heksekost, jo, jeg har sjekket litt i leksikonet. Vi kjenner alle heksekostene i bjerketrærne, de er forårsaket av sekksporesopp. Ulike varianter av disse sekksporesoppene kan også forårsake heksekoster på gråor, kirsebær, epler og andre løvtrær. Men når vi snakker om heksekoster på barvekster, er det mutasjoner (genetiske forandringer) som forårsaker dem. Kjennetegn på heksekoster er at barnålene er kortere enn normalt og tett, sammenfiltret grensetting. Men her får jeg vel et problem, hvilke av de ubegripelig mange dvergbarvekstene er egentlige heksekoster, og hvem er andre dvergvekster? Jeg kan også vedgå at jeg vel ikke er i stand til å si med 100 prosents nøyaktighet hvilke av mine dvergbarvekster som er ekte heksekoster, men like fine er de for det.

Min lidenskap for barvekster startet for alvor da jeg som ung hjalp mine foreldre med å lage deres første bed med barvekster, rhododendron, stauder, løkvekster og noen enkelte roser. Interessen ble ikke mindre da min mor kjøpte seg et rekkehus og bad meg hjelpe til med å beplante den. Herlig å være i planteskoler og bare velge og vrake i planteutvalget og ikke trenge å tenke på at det også skulle betales! En av de barvekstene som den gang kom hjem, var *Pinus parviflora*, selve arten. Den planten forelskede jeg meg bare i, dens krokete vekst, nålenes farge og de herlige konglene som sitter veldig mange år på planten. Jeg har siden plantet den mange ganger i min hage, en gang arten og ellers opptil flere dvergnavnesorter (heksekoster) – og det ga mersmak på disse herlige småvekstene.

Jeg har som sagt prøvd *Pinus parviflora* mange gang-

*Pinus parviflora* 'Negishi'.

er, men de har bare levd et år eller to hos meg, for så å dø en hurtig død. Noen av dem har gått fra frisk grønn til helt brun på noen få dager, hvorfor? Her kom min søster meg til hjelp, hun kunne fortelle at soppen stikkelsbærdreper, også går på de femnålede furuene! Fellingstillatelse ble innhentet hos naboene, og her finnes ikke lenger stikkelsbær så langt vekk som jeg kan påvirke det, og i siste sommer plantet vi en *Pinus parviflora* 'Negishi'.

Denne bittelille heksekosten – *Pinus parviflora* (heksekost) – fant jeg i fjor hos Finn Carlsen i Danmark og kunne ikke stå for den i all dens ministørrelse. Den var merket som jeg skriver, og jeg må bare si at jeg inderlig håper at den overlever og er selvfølgelig svært spent på hva den utvikler seg til! Det er noe av det jeg liker veldig godt med min form for plantesamling, plantene er jo barna mine!

*Pinus parviflora* (heksekost).

*Chamaecyparis lawsoniana* 'Gnome'.

*Chamaecyparis lawsoniana* 'Gnome' er en av mine små perler, den kjøpte jeg da vi i Blomstervenners Klubb hadde besøk av Per Bürger fra Bürgers Växtgård og han fortalte om barvekster. Denne lille, "høystammede" lawsonsypressen vokser bare noen millimeter i året, og jeg ser ikke forskjell på den i størrelse fra jeg kjøpte den og til nå. Den har et ubegripelig tett bar og en meget intens grønnfarge, og så langt har den aldri hatt noen form for vinter-/vårskade, så ikke bare er den nydelig, men det er også en sunn plante. En annen heksekost av lawsonsypress er *Chamaecyparis lawsoniana* 'Wissel's Saguaro', som er en meget langsomtvoksende søyle som med tiden kan utvikle seg til å ligne på de meksikanske saguaro-kaktusene (tegneseriekaktus). Det er litt morsomt å ha disse to stående i nærheten av hverandre og se på deres ulike vekstform. Jeg kjøpte den sist sommer, så jeg kan ennå ikke vite noe om hvordan den vil klare seg, men håper…

*Chamaecyparis lawsoniana* 'Wissel's Saguaro'.

*Abies pinsapo* 'Ronda Mt.'.

Fjorårets besøk hos Finn Carlsen beriket min hage med enda en heksekost, *Abies pinsapo* 'Ronda Mt.'. Denne heksekosten av spansk edelgran er også en velkommen plante i hagen, da vi fra før av har en *Abies pinsapo* 'Horstmann', som er en heksekost av *Abies pinsapo* 'Glauca'. Dette er slikt som vi synes er litt ekstra morsomt. 'Horstmann' har vi hatt siden 2005, og den har ikke lidd noe i de norske vintrene, så det er altså gode, hårdføre og sunne planter.

*Abies pinsapo* 'Horstmann'.

Den lille kanadahemlokken *Tsuga canadensis* 'Minuta' er også en av mine små yndlinger. Jeg har hatt den siden 2005, og den har ikke vist noen tegn på vinter-/vårskader. Den står innunder *Chamaecyparis lawsoniana* 'Gnome', en samplanting jeg er svært fornøyd med. Mitt trekantbed rommer mange av mine hekse-

*Tsuga canadensis* 'Minuta'.

koster, dvergbarvekster og dvergrhododendron, så her har storvokste ting ikke adgang! Dessuten sørger jeg for god plass mellom plantene, så vi alltid kan se de enkelte plantenes vekstform.

Som avslutning vil jeg omtale den heksekosten jeg tror jeg har hatt aller lengst. Den er enda en liten "høystammet" sak, nemlig *Abies koreana* 'Silberperle' som jeg "importerte" fra Danmark i 2004. Heller ikke denne heksen har hatt vinterskader, så det sier også en annen ting og det er at disse små heksekostene og dvergene mange ganger er svært hårdføre. De har jo også en stor fordel, det skal ikke så mye snø til før de står trygt og godt beskyttet mot vind og vær. For oss er det en stor glede å minnes hvor og når vi har kjøpt/fått våre planter. Selvfølgelig kan vi ikke huske alt, men da er vårt plantekartotek til god hjelp!

Jeg håper jeg med dette har tent noen flere hagefolk til å få lyst til å prøve seg med dvergvekster. Det finnes utallige, så det er noen for enhver smak og i enhver størrelse. Selvfølgelig synes jeg med min hage at jo mindre jo bedre – nesten…
Dette er min minste, tror jeg, men det er vanskelig å måle nå: *Ilex crenata* 'Mariesii', er det ikke en nuser liten sak!!! PS: nuser er dansk og betyr kjempesøt, men er et mye finere ord…

*Abies koreana* 'Silberperle'.

*Ilex crenata* 'Mariesii'.

Trekantbedet med dvergene.

# DnR-tur til Wales 2011

*På bakgrunn av det flotte innlegget til Sunniva Monstad har vi fått flere tilbakemeldinger fra folk som er interesserte i å få vite hvilke hager/parker vi besøkte i Wales. Vi vil derfor gi en kort beskrivelse av reiseruta på* **DnR-turen til Wales 16.4. – 22.4. 2011**

Fly t/r Gardermoen-Gatwick og Flesland-Gatwick

Busselskap: Cresta Coaches, Bridgend, County Borough of Bridgend, CF31 2AL

http://www.crestacoaches.co.uk/

Foto: Terhi Pousi

**Dag 1.**

**The National Arboretum Westonbirt**
Tetbury, Glos, GL8 8QS
westonbirt@forestry.gsi.gov.uk
http://www.forestry.gov.uk/westonbirt
Av mange regnet som det fineste arboretet i Storbritannia. Påbegynt 1829. Mer enn 17 000 nummererte trær. 2200 dekar. Planteutsalg og restaurant.

*Én overnatting i Cardiff på Holiday Inn Hotel Cardiff City Centre, like ved Millennium stadion.*

**Dag 2.**

**Powis Castle and Garden**
Welshpool, Powys SY21 8RF
powiscastle@nationaltrust.org.uk
http://www.gardenvisit.com/garden/powis_castle_garden
En av to toppvurderte hager i Wales. Middelalderslott fra ca år 1200. Barokkhage, terrasser, enorme klipte barlindhekker, kjøkkenhage. Restaurant.

**The Dingle Nursery and Garden**
Frochas, Welshpool, Powys SY21 9JD
info@dinglenurseryandgarden.co.uk
http://www.dinglenurseryandgarden.co.uk
Startet opp 1968. Dramatisk topografi. 12 da. Hagesenteret selger over 5000 forskjellige planteslag.

*3 overnattinger på Royal Sportsman Hotel i Porthmadog.*
*131 High Street, LL49 9HB Porthmadog*
*http://www.royalsportsman.co.uk/*

**Dag 3.**

**Bodnant Garden**
Tal-y-Cafn, Nr Colwyn Bay, Conwy, LL28 5RE
bodnantgarden@nationaltrust.org.uk
http://www.bodnantgarden.co.uk/
Topprangert i Wales og en av de vakreste i Storbritannia. Virkeliggjort gjennom 4 generasjoner av familien Aberconway som kjøpte Bodnant i 1874. Enestående samlinger av rhododendron, kamelia og magnolia. Planteutsalg, butikker og restauranter.

**Dibleys Nurseries**
Llanelidan, Ruthin, North Wales, LL15 2LG
info@dibleys.com
http://www.dibleys.com/ Spesialister på Streptocarpus.

**Dag 4.**

**Caernarfon Castle**
Caernarfon, Gwynedd, North Wales, SH477626
http://www.castlewales.com/caernarf.html
Ble reist av Edward I etter erobringen av Wales i 1277. Blir brukt til den formelle innsettelsen av fyrsten av Wales. Verdensarvsted.

**Plas Newydd Country House and Gardens**
Llanfairpwll, LL61 6DQ. Tlf 01248 714795
plasnewydd@nationaltrust.org.uk
http://www.gardenvisit.com/garden/plas_newydd_garden
http://beta.nationaltrust.org.uk/plas-newydd/
Huset fra 1793. Terrassehager og arboretum. Egen rhododendronhage.

**Dag 5.**

**Pant-yr-Holiad**
Rhydlewis, Llandysul, Ceredigion, Wales, SA44 5ST
Tlf 01239 851493
http://www.gardensguide.com/gardenpages/_0111.htm
En skogshage påbegynt av Geoff Taylor og kona i 1971. Mange Holiad-hybrider.

**The Botanic Garden of Wales**
Llanarthne, Carmarthenshire SA32 8HG
info@gardenofwales.org.uk
http://www.gardenofwales.org.uk/
Den første nasjonale botaniske hagen i det nye milleniumet. 91 m langt dråpeformet drivhus med flere klimasoner. Restaurant.

*2 overnattinger på Holiday Inn Hotel Cardiff City Centre. Hotellet ligger vis-a-vis middelalderslottet Cardiff Castle med fantastisk parkanlegg Bute Park.*

**Dag 6.**

**Dyffryn Gardens**
St Nicholas, Vale of Glamorgan CF5 6SU
dyffryn@valeofglamorgan.gov.uk
http://www.dyffryngardens.org.uk/
Stort arboretum og mange ulike typer hager fra den edvardianske epoken (1901-1910). Statuesamling. Restaurant.

**Dewstow Gardens and Grottos**
Caerwent, Monmouthshire, South Wales, NP26 5AH
gardens@dewstow.co.uk
http://www.dewstow.co.uk/gardens_home.html
Spennende hage med tuneller og underjordiske grotter. Anlagt i 1895. Begravd under mengder av jord rundt 1950. Restaurert i år 2000. 20 da. Enkel servering.

**Dag 7.**

**Stonehenge**
Wiltshire, SU 103 700. info@stonehenge.co.uk
http://www.stonehenge.co.uk/
Et 5000 år gammelt kultsted. Bygd som to sirkler, den indre "Blåstein", og den ytre sandstein.

**Wisley Garden**
RHS Garden Wisley, Woking, GU23 6QB
http://www.rhs.org.uk/gardens/wisley
Startet opp i 1903 med fjellhage. Nå en av Englands topphager. Arboretum, pinetum, lynghage, fruktha-ge, og mange ulike typer hager, som Bonsaihagen. Nye drivhus med klimasoner. Butikk og restaurant.

41 deltakere. Turkomité & reiseledere: Harald Kårtveit og Olaf Hammersland.

# På siden

Rhododendron for begynnere

ved Lin Didriksen

# Å skaffe seg sine godbiter

*Alt hva jeg ikke kan om rhododendron blir noen ganger overveldende. Hver gang jeg skal skrive om et emne for denne siden, kontakter jeg mange som har rik erfaring og har bygget opp mye kunnskap om rhododendron, og så videreformidler jeg det på beste måte. Jeg lærer mye underveis og gleder meg over dette.*

**Å lære og å dele sin viten**

Ole Jonny Larsen har nylig gitt ut en bok om "Rhododendron i Norge". I boken gir han en grei historisk og praktisk innføring om dyrking av rhododendron her til lands. Skaffer du deg denne, dekker den mange av de områder som vi tar opp her under vignetten *Rhododendron for begynnere.* Boken blir grundig omtalt på et annet sted i bladet, så jeg vil bare legge til at: Jeg er glad for å ha skaffet meg denne.

Når jeg blir for overveldet av min mangel på kunnskap, da tenker jeg på hvor heldig jeg er som kjenner så mange mennesker med unik kompetanse på feltet. Det er ofte mange ulike svar å hente, noe som innebærer at flere metoder kan prøves ut, til en finner ut hva som fungerer best, eller man foretrekker, for egen hage.

**Vi deler gjerne vår viten**

Du kan også dra nytte av denne kompetansen.
Når vi får spørsmål knyttet til rhododendron inn til styret / Lapprosen, hjelper vi alltid alle etter beste evne. Vi setter også pris på om du deler av din egen erfaring.

**Rhododendron deles som kjent i to grupper**

Rhododendron deles i arter og kultivarer / hybrider.
Artene finner man viltvoksende i naturen, mens kultivarene er foredlet fram ved ofte bevisste krysninger. Det hersker en del forvirring om navn på rhododendron rundt i ulike hager. Dette skyldes at viltvoksende rhododendron også krysser seg i naturen, så ved frøformering kan man aldri være sikker på hvem som er den annen part eller tidligere innblandet.

**Art eller kultivar?**

Er dette egentlig så viktig? Selv føler jeg litt smak av bunadpoliti når noen begynner å diskutere dette emnet for heftig. Det skjer vel helst når jeg får høre at en rhodo jeg liker og har i hagen, blir kalt vulgær eller annet. Tidligere hadde man en bunad på hver gard, avhengig av hvilket fint stoff de hadde vært så heldige å få tak i. Nå er det regler meg her og der.

For dem som samler på arter er det nok viktig og riktig. Jeg er utrolig stolt av de artene jeg har, men har verken plass eller artsbegrenset interesse nok til å bli noen stor samler. Jeg elsker også mine stauder og andre busker og trær. Selv en sommerblomst kan jeg glede meg over i ny og ne ;-)

**Hvor får man tak i dem?**

Hvor får man så tak i disse godbitene, som topper eller danner kolleksjonen i hagen?
Det er dette jeg vil oppfordre dere medlemmer til å dele med hverandre. I hagesentrene finner man sjelden annet enn kultivarer.
Driver man med frøformering, kan en aldri være helt sikker på hvordan avkommet blir. Likevel er det mange som driver med nettopp det og gleder seg og andre over dem. Jeg var ekstatisk da jeg fikk mine første frø til å spire. Frøene var egenhendig innsamlet ved et besøk i en samlers hage. Jeg tok frø fra de to buskene jeg likte best, la dem i lett blanding i lommen – og aner til dags dato ikke hva jeg har fått fram. En skikkelig "anoraxia" med Jan Valles ord.
Nå, mange år etter, er plantene noen små knøtt som ennå ikke er plantet permanent ut i hagen. Det krever en tålmodig sjel å dyrke egne planter.

**Har du planter til overs?**

Når man driver med formering blir det ofte utrolig mange planter til overs. Vi vil gjerne få høre det om du har noe/mye til overs som du vil selge, eller om du vet om andre som gjerne ser at avkommet sitt får gode hager å stå i rundt om i landet.
Det er en del private som har spennende planter for salg. Noen hagesentre er også blitt så flinke på rhododendron at de kan være verdt å nevne.

**Noen egne anskaffelser**

Selv har jeg skaffet meg mine favorittplanter på ulikt vis. Jeg har vunnet en gammel *williamsianum* gjennom lotteriet på medlemsmøtet hos Rhodo Vest (heldiggrisen) De har så mange og flotte premier der, at det nesten er utrolig at jeg ikke har vunnet flere.
Jeg har jevnlig kjøpt med meg noen småplanter på Arboretets dag. Hvert år forteller jeg meg selv at det ikke er mer plass i hagen vår, og så på standen til

*Rh. williamsianum*. Foto: Jan Rune Hesjedal.

Rhodo Vest er det alltid med noen planter for salg som lokker ekstra sterkt med sin form, farge eller bladprakt. Jeg er sjanseløs. Man har jo alltid litt ekstra plass for de små.

Arboretets Venner har større og ofte praktfulle planter på sine vårsalg. Der har vi kjøpt et underlig rotskudd (en 'Taurus') som er satt på høykant og nå begynner å bli ganske så bra. Min *calophytum* vil erstatte en gammel blodbøk - når den blir stor.

*Rh. thomsonii*. Foto: Kirsten Marie Storheim.

De fleste plantene har jeg kjøpt ved hagebesøk hos mennesker som driver med formering. Det flotteste eksemplaret, har jeg fått av den ene redaktøren vår; Jan Rune Hesjedal. Det er en nydelig *thomsonii*. Den har alt. Vakker stamme, bladform, fine blomster og spennende nyvekst. Det er også noe ekstra med de plantene som blomstrer først på våren. Da den ble for hengslete etter to tøffe vintre med hard vårsol, vind og barfrost, gikk jeg en tur og kikket på eksemplarene i artssamlingen på Milde. De så verre ut, kunne jeg lettet konstatere.

Fosse's Rhododendronhage. Foto: Terhi Pousi.

**To gode tips for å skaffe seg spennende planter.**
I fjor var vi samlet på årsmøtet i Bryne. Der kjøpte jeg noen flotte planter hos:

Oddbjørn Fosse som har:
Fosse`s Rhododendronhage
Malmvegen 16, 4340 Bryne
Mobil 97116513
oddbjorn.fosse@gjesdal.kommune.no
og
Reidar Vigrestad
Rundvegen 17, 362 Vigrestad
mobil 95 03 60 58
reidar.vigrestad@lyse.net

Disse kan du kontakte om du er på jakt etter noe spesielt. Det beste er selvfølgelig å stikke innom for selv å se det flotte utvalget, men de sender dem til deg om du ikke kan. I den nye boken til Ole Johnny Larsen er det også en liste med oversikt over gode steder å handle inn nye planter.

**Driver du med formering eller vet om noen som bør nevnes? Vær snill å tips oss!!!**

Så får det være opp til hver og en om de ønsker seg en artsplante eller kultivar.

Jeg sier ja takk til begge.

# Besøkshager

**Ta denne listen med når dere tar sommerturer i år!**
**Det vi er glade i, det liker vi også å vise fram!**
**Felles interesser gir grunnlag for god prat - så ikke nøl med å ta kontakt med hageeierne under, det setter de pris på!**
**"Jo flere som stikker innom og rusler rundt, jo hyggeligere", for å sitere en av dem.**
**Så håper vi at dere som ikke står på listen, men som kan tenke dere å få besøk, gir oss et ord. Vi henstiller også til dere som står på listen, å skrive litt utfyllende om hagen deres, og/eller melde inn endringer.**
**Oversikt over besøkshager finner du også på: www.rhododendron.no**
**NB! Kontakt alltid hageeieren på forhånd om det passer med besøk.**

**Lars Solbu Bevanger, Viggjaøra, 7354 Viggja.**
Tlf. 72 86 78 73 mobil 970 21 297. laso-be@online.no
Nordvendt 1,5 mål stor hage på Viggja, 35 km fra Trondheim. Mest rhododendronarter og en del hybrider. Plantene er fra 25 år gamle og yngre. En del mindre vanlige stauder.

**Olderviks Rododendronhage, Magnar Oldervik, 6693 Mjosundet, Aure.** Tlf: 71 64 47 96 / 472 55 096.
www.olderviks-rhododendronhage.no
Hagen ligger i en bratt skråning vendt mot sydøst/øst, i ei lita bygd med navnet Mjosundet i Aure kommune på Nordmøre. Eiendommen på ca. 2,5 mål naturtomt, har naturlig furu og lauvtreskog med blåbær, tyttebær, blakkbær og røsslyng, men også noe plen innimellom. Det er brukt en del naturstein og tømmerstokker for å bygge opp bed. Hagen inneholder i dag ca. 250 forskjellige rhododendron. I tillegg er det innslag av stauder, hovedsakelig av primula, men også noen prydtrær og busker. Salg av planter.

**Ole Jonny Larsen, Bergeplass 12, 6010 Ålesund**
(Bydel: Spjelkavik, 12 km. fra sentrum).
Tlf: 70 14 02 51. www.lapponicum.com
2 mål stor hage i Ålesund. Stor samling av rhododendronarter, nåletrær og vintergrønne bladplanter. Har alltid mange rhododendronarter for salg. Besøk etter avtale, også grupper.

**Ingvald Austrheim, Kyrkjebø, Sogn.** Tlf. 57 71 11 71.
Stor samling rhododendron i skog (4 - 5 mål) og mark. Flott hage på ca 1 mål i tilknytning til huset med vårstauder, trær og busker. Stor samling rhodoer, arter og hybrider (Se Lapprosen nr. 3/2005).

**Britt Godske Bjørklund, Birkelundsbakken 56, 5231 Paradis.** Tlf. 55 91 17 13. britgobj@tele2.no
1,3 mål økologisk drevet hage med ca 1500 ulike sorter av stauder, løk, busker og trær, lyng, rhododendron, grønnsaker og bær. Det er brukt mye stein i hagen, med vekt på estetikk og miljø.

**Britt og Olaf Hammersland, Hammerslandgrenda 62, 5251 Søreidgrend.** Tlf. 55 12 06 81.
olafham@bluezone.no
Hagen er ca 2 mål og utviklet og endret gjennom 25 år. Den inneholder et variert utvalg av til dels sjeldne busker, trær, stauder og mange sorter rhododendron. Hagen har en dam med et flott vannfall. Flere små hus i hagen.

**Brit og Pål A. Skagseth,**
**Snekkevikv. 82, 5046 Rådal.** Tlf. 55 22 64 35.
Besøk fortrinnsvis i mai-juni, men gjerne hele året, etter telefonisk avtale. 10 mål stor eiendom ved Grimseidpollen, flere hundre rhododendronplanter, vesentlig villarter utplantet i blåbærlyng mellom furutrær.

**Randi og Harald Kårtveit, Kårtveit, 5363 Ågotnes.**
Tlf. 56 33 47 88. haraldkartveit@hotmail.com
Lite gårdsbruk med ca 10-15 mål hageanlegg/naturpark på kultivert naturtomt. Påbegynt 1977. Nye anlegg 1997. Flere "rom" i hagen, høydenivåer, trapper, sitteplasser, 3 naturlige dammer m.m. Planter, mye rhododendron ca 500 stk., forskjellige typer bar- og lauvtre, vintergrønt, busker, stauder, lyng, fuksia m.m., drivhus og økologisk grønnsakdyrking. Utkanten av gårdens innmark er plantet til med rhododendron og trær av forskjellige slag. Har også juletreproduksjon. Enkel servering kan ordnes etter avtale. God parkering.

**Anna Karin og Gunnar Breivik, Davanger, 5310 Hauglandshella.** Tlf. 56 14 53 38. gu-brei@online.no
Hagen ble påbegynt våren 1975 og er ca. 2 mål. Opprinnelsen var furuskog og myr. Her er også fjellknauser opp i dagen. Med surt jordsmonn som utgangspunkt, ble rhododendron et naturlig valg. I dag har vi ca. 200 arter og sorter. Blomstring fra februar - mars til ut i juni – juli, med topp i mai – juni. Har også en del asiatiske lønnearter og sorter, en hostasamling som stadig utvides og ellers busker, trær, stauder og løkvekster. Deler av samlingen er sjeldne og lite kjente vekster.

**Tjorehagen på Radøy, 5938 Sæbøvågen.**
Tlf. 951 58 756 (56 37 10 40 - kveld).
www.tjorehagen.no
Ca. 1 times bilkjøring nord for Bergen. 25 da naturhage med stort utvalg av rhododendronarter og kultivarer og andre busker og trær. I hagen finnes en rekke storbladede rhododendron (*rex, fictolacteum, macabeanum, auriculatum, barbatum, fulgens* og mange flere) i god trivsel.

**Hjørdis og Thorolf Juvik, Midtskogv. 30a, 5200 Os.** Tlf. 56 30 07 03. thjuvik@online.no
En liten hage, 650m$^2$, i nærheten av Os sentrum, med ca.150 forskjellige rhododendron, mest små, lave sorter, en blanding av arter og hybrider. Stein er brukt for å utnytte plantenes og tomtens egenart og to fiskedammer med en liten bekk i mellom.

**Elna og Jan Rune Hesjedal, Lepsøyneset 106, 5216 Lepsøy.** Tlf. 56 30 61 19 / 411 29 510.
jan.rune.hesjedal@online.no
Hage på 1,5 mål med vekt på rhododendron, mest arter. Noen *Camellia* og diverse andre planter. Damanlegg under utvikling. Mest blomstring i april og mai. Lager en del egne kryss og har småplanter av rhododendron for salg.

**Kjellaug Guddal Sæbø, Tverrgardsveien 11, 5416 Stord.** Tlf. 53 41 01 50.
Særprega hage der det er lagt vekt på miljø, form, farge og kunstneriske opplevingar. Ca. 200 rhododendron, klematis, bregner, juleroser – stor løkbløming på våren, naturstein m.m.

**Torstein Borg, Tveit, 5694 Onarheim.**
Tlf. 53 43 50 77 / 911 83 834. torstein@rhodomania.no
Rhododendronsamling i gårdstun. 250 – 300 ulike arter. De eldste plantene er 40 år gamle. Nyetablert bratt og spennende fjellhage.

**Ida og Jørund Flesland, Enge, 5590 Etne.**
Tlf. 53 75 62 78.
1 mål hage anlagt fra 1978. Asalea, rhododendron, stauder, fuksia m.m. Besøk etter avtale, fortrinnsvis vår/forsommer.

**Oddbjørn Fosse, Malmvegen 15, Lye, 4340 Bryne.**
Tlf. 51 48 82 68. Oddbjorn.Fosse@gjesdal.kommune.no
Hobbygartner med rhododendron som spesialitet. Ett mål hage, ca. 3000 planter, mest azalea og frøplanter. Fint å kombinere med et besøk på Rogaland Arboret.

**Kjell Kristoffersen, Lutsiveien 240, 4309 Sandnes.**
Tlf. 51 62 07 52 / 403 35 115 / 995 08 275.
Ca. 5 km fra Sandnes ligger den 1400 m² store hagen med ca 300 rhododendron fordelt på 120 forskjellige sorter. Også et stort utvalg av vintergrønne trær.

**Reidar Vigrestad, Rundvegen 17, 362 Vigrestad**
Mobil 95 03 60 58. reidar.vigrestad@lyse.net
Hagen ligger i slak sydskråning, på kulturjord i forbindelse med gårdsbruk, nær Vigrestad sentrum på Jæren.
Den er på ca 2 dekar og er oppbygd i flere "rom". Her finnes oppbygd fjellhageavdeling, en liten dam, opphøyde torvbed m.m. Hovedinntrykket er imidlertid *Rhododendron*. Driver formering av *Rhododendron*, vesentlig arter. Ca 300 varianter. Plantingen er ellers variert, med blanding av busker, trær og stauder. Er selvfølgelig på topp under rhododendronblomstringen i mai-juni, men kan også være grei resten av sesongen.

**Inga Olsen, Roligheden 5, Klodeborg, 4825 Arendal.** Tlf. 992 34 426. inga.olsen@online.no
Variert hage som har ca 1500 m² med steinbed, stauder og rundt 200 ulike rhododendronarter og hybrider. Mange forskjellige primula og surjordsplanter. Driver med planteformering og noe salg. Åpent fra 13.05.

**Mona Klemmetsen, Nævisdal, 4821 Rykene.**
Tlf. 37 09 39 60 / 481 45 161. monaklem@online.no
Stor naturtomt med mye fjell, naturlige bekker og dam. Hagen er bygd opp med naturens egne materialer. Her dyrkes og prøves mange sjeldne vekster, for å teste herdighetsgrenser. Det gjelder bl.a. trær, busker, stauder, løk og surjordsvekster. Rhodosamlingen består av mange hundre arter og hybrider. Hagen er på sitt vakreste i mai – juni, men ellers besøk hele året etter avtale.

**Hans-Petter Foss, Hurumveien 11, 3440 Røyken.**
Tlf. 31 28 49 56. www.villingstadparken.no
6000 m² med opparbeidet parkanlegg. Rikelig utvalg av planter med over 600 ulike sorter. Hagen har hovedvekt på *Rhododendron* med over 100 forskjellige sorter. Villingstadparken ligger sentralt plassert i Røyken kommune hos BoGrønt Foss Hagesenter, ca 30 minutter fra Oslo. Parken holder åpent i hagesenterets åpningstider www.fosshagesenter.no

**Ebba og Jens Holmboe, Grusveien 20 B, 1430 Ås.**
Mobiltelefon: 950 43 279, telefon: 64 94 49 96.
ebbajens@online.no
Liten samlerhage på 140 kvadratmeter med mange *Rhododendron* (ca. 175 arter og hybrider) og masser av følgeplanter som trives i rhododendronenes selskap. Her er mange stauder, barvekster (inkl. heksekoster), løvtrær (godt med Magnolia) og -busker, løker og knoller. Planteslekter som er godt representert her er for eksempel *Cypripedium, Erythronium, Hepatica, Gentiana* og masser av løker. Hagen er bygget opp med torvblokker og tørrmur og rommer også en svært liten dam!

**Roger H. Karlsen, Ekelundv. 3, 1545 Hvitsten.**
Tlf. 64 95 53 31.
4 dekar tomt med rhododendronarter og -hybrider plantet blant furu og eiketrær.
Mange andre prydtrær, som rundt 70 ulike magnolia. Blomstring begynner i april.

**Tordis og Sigurd Bretteville-Jensen, Vestfaret 11, 1719 Greåker.** Tlf 69 12 93 37.
sigtord@fibernett.net
Villahage med rhododendron plantet inn mellom lyng og furu (se Lapprosen nr 3/2005).

**Ringstad Planteskole & Hagesenter, Vestre Totenvei 377, 2817 Gjøvik.**
Åpent i hagesenterets vanlige åpningstider. Besøk avtales i tlf. 61 14 62 50.
Mer enn 250 arter og hybrider for Østlandsforhold.

**Spennende reisemål!**
**Kaarel Voitk,** et mangeårig medlem av DnR, har en stor Rhododendronhage på sitt sommersted på Dagö (Hiiumaa), en øy i Østersjøen som tilhører Estland.
Voitk er særlig opptatt av å så egne frø. Han dyrker fram egne planter ved krysning (hybridisering) med fokus på vakre blad og annet som gjør planten attraktiv utover blomstringstiden.
Han ønsker våre medlemmer hjertelig velkommen. Han bor i Sverige, men drar tidlig på våren til Dagö for å stelle med sin store hage. Meld ifra på e-post om dere kommer: kaarelv@tele2.se

# Den norske Rhododendronforening

## Årsmøtehelg i Rhododendronbyen Bergen 4. - 6. mai

**Program:**

| | | |
|---|---|---|
| Fredag | kl. 18.00 | Randi og Harald Kårtveit inviterer til grillparty med omvisning. Adr. Kårtveit, 5363 Ågotnes. Mat og drikke medbringes. Vi ordner salat, brød, kaffe og kaker. Transport t/r Hotel Bristol ordnes ved behov. |
| Lørdag | kl. 10.00 | Årsmøte. Fiskebørsen kantine adr. Bontelabo 2, 5003 Bergen. |
| | kl. 12.00 | Foredrag v/Per Harald Salvesen, førsteamanuensis ved UiB, direktør for Arboretet på Milde. |
| | kl. 13.00 | Lunsj - Bergensk fiskesuppe. |
| | kl. 14.00 | Byvandring v/Maria Fett. |
| | kl. 19.00 | Årsmøtefest med kulturelt innslag på Ludeboden, Skuteviksboder 24, 5035 Sandviken. |
| Søndag | kl. 10.00 | Felles busstur t/r Hotel Bristol. Vi besøker først hagen til Arboretets grunnlegger Fritz C. Rieber på Hordnes. I dag eid av Bjarne Rieber. Omvisning v/gartner Daniel Gaasenbeck. Deretter går turen til Arboretet og Botanisk hage, Milde; omvisning i rhododendron-artsamlingen v/professor Per Magnus Jørgensen. Lett lunsj. |

**Innkvartering:**
Vi har fått reservert 10 dobbeltrom og 5 enkeltrom på Thon Hotel Bristol Bergen, adr. Torgalmenningen 11, 5014 Bergen. http://www.thonhotels.no/hoteller/land/norge/bergen/thon-hotel-bristol-bergen/
med gangavstand til Bryggen, Fisketorget og til våre arrangementer på Bontelabo og Ludeboden.
Dobbeltrom m/ frokost: kr 1095 pr. natt. Enkeltrom m/ frokost: kr 795 pr. natt.
Alternative løsninger ordnes individuelt.

**Påmelding** til: Maria Fett, Solbrekka 1, 5122 Morvik maria@spektrum-reiser.no - tlf. 55 18 24 16, mobil 406 05 657
**innen søndag 25. mars.**
**Forhåndspåmelding gjelder alle, også de som bor i Bergen og omegn**.

**Jeg/vi ønsker å delta på årsmøtet i Bergen 4. - 6. mai.**

Navn……

……..

Jeg/ vi ønsker Hotellreservasjon enkeltrom ☐ dobbeltrom ☐

Jeg/ vi ønsker å delta på fredagskveld ☐ Antall personer_____

Jeg/ vi ønsker å delta på årsmøtet lørdag ☐ Antall personer_____

Jeg/ vi ønsker å delta på årsmøtefesten lørdag, kr 400,- pr. person ☐ Antall personer_____

Jeg/ vi ønsker å delta på felles busstur søndag, kr 200,- pr. person ☐ Antall personer_____

*Styret i Rhodo-Vest ønsker alle hjertelig velkommen til Bergen!*

# Kjære medlem!

Sammen med denne utgaven av Lapprosen finner du giro for innbetaling av kontingent for 2012.
Betaler du via nettbank, ber vi om at du markerer for melding til mottaker. Dersom betaler
er annen person enn medlemmet, må vi få oppgitt navnet på medlemmet.
Dette vil lette arbeidet med å få registrert innbetalingene korrekt i DnRs medlemsregister.

Samtidig ber vi om at medlemmene melder inn adresseforendringer (bostedsadresse og e-postadresse).
Har du e-postadresse, men ikke sendt den til foreningen, send den snarest til bjorgvar@online.no
Vi kan da gi dere en påminnelse i forkant av møter og aktiviteter, uansett hvor i landet man har sin lokalforening.

Ha en fin rhodovår!
Hilsen
Bjørg S Rasmussen
Kasserer / medlemsregisteransvarlig

# Frøliste fra DnR

**Frø samlet inn i naturen (cw)** under trekking Mekong, Biluo Xue Shan, Salween og Lao Jun Shan. Ekspedisjon mai 2011 - Esther, Rikke og Ruddi Perriard:

1. *Rh. russatum*, cw, Tibetgården Lao Jun Shan, 3850 moh. Yunnan - Ruddi Perriard 2011
2. *Rh. roxieanum*, cw, Lao Jun Shan, 3900 til 4100 moh. Yunnan - Ruddi Perriard 2011
3. *Rh. chaetomallum*, cw, - Biluo Xue Shan, 3850 moh. Yunnan - Ruddi Perriard 2011

**Frø innsamlet på Arboretet på Milde (2010). Åpen pollinering, men disse er arter som ikke krysser seg med andre arter og får "rent" avkom:**
*Rhododendron dauricum* L. 1977.1810 -
Japan, Hokkaido, Dairoku, 250 m, 43°21' N, 142°54' E, 1976. Coll: Magne Sandvik.

*Rhododendron mucronulatum* Turcz. 1979.127
South Korea, Cheju-do, Halla san, 33°22' N, 126°31'E, 1700 m, 1976

*Rhododendron nipponicum* Matsumura 1977.1878
Japan, Honshu, Tateyama, 1200 m, 1976. Coll: Magne Sandvik

*Rhododendron quinquefolium* Bisset & Moore 1979.41
Japan, Honshu, Odaigahara, 34°10' N, 136°07'E, 1400 m, 1976. Coll: Magne Sandvik

*Rhododendron albrechtii* Maxim. 1977.1246
Japan, Honshu, Tateyama, 1600 m, 1976. Coll: Rune Bengtsson

*Rhododendron schlippenbachii* Maxim. 1977.2435
South Korea, Doekyu-san, 35°51'N, 127°45' E, 1500 m, 1976

*Rhododendron vaseyi* A.Gray, 1972.1647

*Therorhodion camtschaticum* Small, 1972.110

**Det er ca 40 frø i hver pakke. Prisen er 30 kroner pr pakke + porto.**
**Kontakt: Frøforvalter Jan Valle – Se side 2 i Lapprosen**

# Innkalling til Årsmøte i
## Den norske Rhododendronforening, avdeling Sør

**Tid:** **15. mars 2012 kl. 19.00.**
**Sted:** **Stinta skole, Arendal.**

**Program:**
**1.** Årsmøtesaker: Årsberetning, regnskap og budsjett, innkomne forslag, valg, fastsettelse av tidspunkt for neste årsmøte.
**2.** Enkel bevertning – utlodning.
**3.** Remi A. Nielsen, foredrag med bilder fra tur til Yunnan, Sichuan og Guizhou høsten 2009.
**4.** Gjennomgang av årsprogrammet for 2012.

**Saker som ønskes tatt opp på årsmøtet må være styret ihende senest en uke før møtet.**

Audun Arne, leder.

# Årsprogram 2012 for
## Den norske Rhododendronforening, avdeling Sør

| | |
|---|---|
| 10.02. | **Vintertreff** hos Merete Risholt, Rise kl. 20.00. Vi følger opp suksessen fra i fjor med et festlig kosetreff i vintermørket. Påmelding og info.: Gudrun Arne, innen 06.02. Tlf 37 09 49 40. |
| 15.03. | **Årsmøte for Rhododendron Sør.** Stinta skole, Arendal kl. 19.00 Årsmøtesaker – se innkalling og program ovenfor. |
| 11.04. | **Dugnad** på Dømmesmoen kl. 18.00. Utplanting av ca. 25 planter ifølge komiteens punkt-markering. |
| 24.04. | **Hagevisitt** hos Kathrine Lyngstad, Barlinda 11, Fevik, kl. 18.00. Tlf. 99 72 26 51. **Fortsetter med Dugnad** hos Inger Lise Fonneland, som bor i spaseravstand fra Kathrine, Mellomveien 11, Fevik. Tlf. 95 28 34 41. |
| 04. - 06.05. | **Årsmøte DnR i Bergen.** Vi planlegger fellestur/samkjøring for interesserte. Ta evt. kontakt med Audun Arne. Tlf. 37 09 49 40. auduarne@frisurf.no. |
| 24.05. | **Hagevandring hos Jørgen Tingstveit**, Nedenes, kl. 18.00. Tlf. 98 84 82 06. Jørgen er nytt rhodo-medlem, men veteran i Hagelaget, så dette blir spennende. |
| 02. - 03.06. | **Tur til Grenland/Vestfold.** Tove Hansèn i Skien legger opp et 2-dagers program med spennende hagebesøk i Grenland og Vestfold. Detaljert opplegg følger i Lapprosen nr. 2. Interesserte kan kontakte Audun Arne, tlf. 37 09 49 40. |
| 15.09. | **Høstmøte.** Stinta skole, Arendal, kl. 11.00. Stikking, bytting av stiklinger, poding, frøsåing. Opplæring og repetisjon etter behov. Avdelingen har noe frø. Ta med: Stiklinger (de som har), potter/kasser, plastposer, skarp kniv, tusj, merkepinner. Foreningen sørger for så-/stikkemedium. Lunsj. Utlodning. |

**Ytterlige detaljer, evt. rettelser, kommer i Lapprosen nr. 2.**

# Årsberetning 2011 for

## Den norske Rhododendronforening, avdeling Sør

Det sittende styret ble valgt på årsmøtet i Arendal 10. mars 2011.

**Styret har bestått av:**

| | |
|---|---|
| Audun Arne | leder |
| Vidar Olsen | kasserer |
| Lis Herlofsen | styremedlem |
| Kathrine Lyngstad | styremedlem |

**Varamedlemmer:** Nina Gjermundsen
Frode Harnes

**Valgkomite:** Gudrun Arne
Inga Olsen

**Revisor:** Knut Gjermundsen

Gudrun Arne har fungert som styrets sekretær. Det har vært avholdt 2 styremøter i perioden. 11 saker har vært til behandling. Avdelingen har pr. 31.12.11. 48 medlemmer.

**Aktiviteter gjennomført i 2011:**
Alle aktiviteter i årsprogrammet til Rhododendron Sør ble gjennomført slik det ble presentert i Lapprosen nr. 1 og nr. 2. Det var gjennomgående god oppslutning på alle punkter.

**Samarbeid:** Samarbeid med **Dømmesmoen/Norsk hagemuseum** ble videreført i løpet av året.
Vi har startet utplanting i arboretet, og har mange planter på vent i hagene våre. Tilskudd vi har fått fra DnR er meget viktig i denne sammenheng.

For styret i Rhododendron Sør: Audun Arne.

# Inkalling til årsmøte i

## Den norske Rhododendronforening, avdeling Sør-Vest

**Sted: Rogaland Arboret.** **Tid: Fredag 23. mars 2012 kl. 19.00.**

**Sakliste:**

1. Årsmøtesaker: Årsberetning, regnskap, budsjett. Innkomne forslag.
2. Valg i henhold til vedtektene: Leder, 2 styremedlemmer, 2 varamedlemmer, revisor, valgkomite.

Saker som ønskes tatt opp på årsmøtet må sendes styret 2 uker før møtet.

**Rett etter årsmøtet ønsker vi Ole Jonny Larsen velkommen til å holde foredrag.**
Vi har lenge sett frem til besøk av Ole Jonny. Det blir også servering og planteutlodning.

Vel møtt!
Styret i Rhodo Sør-Vest

# Årsmelding 2011 for

## Den norske Rhododendronforening, avdeling Sør-Vest

Styret i 2011, etter valg på årsmøte den 16. februar 2011:

| | |
|---|---|
| Reidar Vigrestad | leder |
| Thomas Larsen | nestleder/kasserer |
| Olga Nese | sekretær |
| Oddbjørn Fosse | styremedlem |
| Magnus Simonsen | styremedlem |
| Tone Fosse Ulvøy | varamedlem |
| Aslaug Meisland | varamedlem |
| Kurt Meisland | revisor |
| Tor Frostestad | valgkomite |

Det har vært 6 styremøter, 3 medlemsmøter og ei samling i Arboretet for medlemmer og interesserte, samt at vi har vært vert for årsmøtet i Den norske Rhododendronforening.
Aktivitetene i 2011:

| | |
|---|---|
| 16. februar: | Medlemsmøte med årsmøte. Thomas Larsen viste lysbilder og kåserte om planting, stell, og sortsvalg. 40 fremmøtte. |
| 20.-22. mai: | Årsmøte i Den norske Rhododendronforening ble holdt på Bryne med delegater og besøkende fra de andre avdelingene. Det ble arrangert aktiviteter for de tilreisende og fremmøtte i tiden utenom årsmøtet. |
| 21. september: | Medlemsmøte i Arboretet. Tema var ledsagerplanter til rhododendron. Svein Erik Tønnesen hadde en inspirerende lysbildefremvisning. 24 fremmøtte. |
| 17. november: | Tema på medlemsmøtet var «Digital fotografering av planter og blomster». En svært vellykket kveld der Erik Røvde og vårt eget styremedlem Magnus Simonsen hadde foredrag og visning av utstyr og teknikker. 42 fremmøtte. |

Møtene holdes i Rogaland Arboret og annonseres i avis, samtidig som medlemmene blir innkalt via mail eller telefonmeldinger.

Hovedaktiviteten i året (i tillegg til årsmøtet for DnR) har allikevel vært etableringen av artssamling av rhododendron i Rogaland Arboret. I slutten av august var 4 fra styret til Danmark med 2 store innelukkede varebiler samt boggitilhenger og hentet 32 store, sjeldne planter som er donert av Ruddi Perriard til den nye samlingen. Det utgjør en fin start som vi ønsker å bygge videre på etter hvert som ressursene gjør det mulig. Vi ønsker sammen med arboretet at medlemmer og publikum for øvrig skal få tilgang til en unik samling for opplysning og studier av arten *Rhododendron*. Samlingen er organisert etter arter, og vil bli utbygget etter hvert. Rogaland Arboret har stilt areal til disposisjon, og har vært svært velvillige med hjelp og støtte i planteprosessen.

Takk til Arboretet for benyttelse av lokale, og til alle som bistår med planter til utlodning.
Rhodo Sør-Vest har 57 medlemmer pr. 31.12.2011.

Styret i Rhodo Sør-Vest

# Årsprogram 2012 for

## Den norske Rhododendronforening, avdeling Sør-Vest

**23. mars:** **Medlemsmøte med årsmøte. (**Mrk. at dagen er fredag.)
Vi får besøk av Ole Jonny Larsen med selvvalgt program.

**4. - 6. mai:** **Årsmøtehelg for DnR i Bergen.**
Vi forsøker å samle de som vil bli med til Bergen. Annonseres lokalt.

**Ca. 13. mai:** **Samling i Arboretet.**
Orientering om artene som er plantet i samlingen. Stell. Det blir også synfaring i andre interessante felt i arboretet. Nærmere beskjed via mail eller annonser.

**2. - 3. juni:** **Tur til Ryfylke.**
Vårturen går i år til Ryfylke. Besøk i hagene til Jacob Roaldkvam og Karl Lalid i Suldal.

**19. september:** **Medlemsmøte.**
Vi starter opp i Arboretet kl. 18.00 med stiklingsformering. Fremmøtte lærer om stikketeknikk.
De får med seg egne (eller andre) stiklinger hjem for videre pleie. Plantebytte/salg.
Fra kl.19.00 medlemsmøte: Rapport m/lysbilder fra turer i inn og utland. Utdeling av frø og småplanter.

**21. november:** **Medlemsmøte.**
Vi satser her på en foredragsholder fra Danmark. Info senere.

Alle møtene blir i kafeen i Rogaland Arboret. Møtene starter normalt kl 19.00 dersom ikke annet blir annonsert.
Vi har et samarbeid med Den norske Camellia Forening. Det kan derfor bli noen fellesmøter/turer/utstillinger.
Informasjon om det vil foreligge senere.

**Styret i Rhodo Sør-Vest**


**Nautesund Plantesalg**

**Har allsidig planteutval**

**Spesialområde:**
**Stauder og roser**

Kontaktinformasjon:

Nautesund Plantesalg
5986 Hosteland

Tel.: 56 36 52 19
plantesalg@nautesund.no
www.nautesund.no

**Ta turen innom oss på BoGrønt Sotra Hagesenter**

Her finner du et godt utvalg av:

- Rhododendron
- Surjordsplanter
- Stauder
- Roser
- Sommerblomster
- Granitt
- m.m

BoGrønt Sotra Hagesenter

GJERTRUDVEGEN 3
5353 STRAUME

**TLF. 56 32 12 52**

bogront.no/sotra

# Innkalling til årsmøte i
## Den norske Rhododendronforening, avdeling Vest

**Tid:** **Tirsdag den 20. mars kl 18.30**
**Sted:** **Småsalen i Fana kulturhus, Østre Nesttunvei 18, Nesttun**

Årsmøtesaker: Årsmelding, regnskap og budsjett, innkomne forslag, val.
Saker som ønskes tatt opp på årsmøtet, må være styret i hende innen 13. mars.

**Foredrag rett etter årsmøtet, ca kl 19.00 "Rhododendron ved Atlanterhavet" v/ Ole Jonny Larsen**

Foredraget tar utgangspunkt i hans nye bok: *Rhododendron i Norge - Hvilke arter kan dyrkes i vårt land?* Det blir også anledning å kjøpe boka på møtet.

Kaffe og plantelotteri. Inngangspenger 50 kr.

**Vel møtt til en hyggelig kveld!**
Hilsen styret i Rhodo Vest

# Årsprogram 2012 for
## Den norske Rhododendronforening, avdeling Vest

**20. mars:** "**Rhododendron ved Atlanterhavet" v/Ole Jonny Larsen**
http://www.lapponicum.com/
Årsmøte og medlemsmøte i Fana Kulturhus, Østre Nesttunvei 18, Nesttun, kl 18.30.
Inngangspengar 50 kr. Kaffi og plantelotteri. Boksignering.

**4. - 6. mai:** **DnR – årsmøtehelg i Bergen (sjå eigen annonse)**
Påmelding: Maria Fett, mobil 406 05 657, maria@spektrum-reiser.no

**2. - 3. juni:** **2-dagars busstur til Rogaland - Isvik-Sand-Suldalsosen (sjå eigen annonse)**
Påmelding: Thorolf Juvik, mobil 949 71 690, thjuvik@online.no

**3. juni:** **Arboretets dag på Milde**
Aktivitetsdag for heile familien kl 12.00 -16.00
Infostand, med sal av småplanter

**16. september:** **Hausttur til Øygarden med besøk i Nordsjøhagen og Adnestova på Nordre Sæle og båttur til Hernar**
Kontaktperson: Egil A. Sæle, mobil 926 25 391 egilas@online.no

**13. november:** **"Magnolia" v/Bjarne Dinesen fra Asperupgaard på Fyn, Danmark**
http://asperupgaard.dk/
Medlemsmøte i Fana Kulturhus, Nesttun, kl 18.30
Inngangspengar 50 kr. Kaffi og plantelotteri

# Årsmelding 2011

## Den norske Rhododendronforening, avdeling Vest

**Styret i 2011,** etter valet på årsmøtet 15. mars 2011:

| | |
|---|---|
| Thorolf Juvik | leiar |
| Egil Sæle | nestleiar og sekretær |
| Terhi Pousi | kasserar |
| Håkon Morvik | styremedlem |
| Anne Marie Aronsen Storebø | styremedlem |
| Maria Fett | varamedlem |
| Jan Valle | varamedlem |
| Frøydis Oen | varamedlem |
| **Revisor:** | Sølvi Søfteland |
| **Valkomite:** | Anna Karin Breivik og Bjarte A. Synnevåg |

Styret har hatt 5 møte i 2011, alle i driftsbygget på Arboretet, Milde. 42 saker behandla.

15. mars: "I plantejegernes fotspor - Nordisk Rhododendronekspedisjon til Yunnan juni 2010" v/Ole Johnny Larsen. Årsmøte og medlemsmøte i Fana kulturhus, Nesttun. Kaffi og plantelotteri. 51 frammøtte.

26. mars: "Lag dine egne rhododendronplanter" – kurs i frøformering, stiklingsformering og poding v/Jan Rune Hesjedal, Jan Valle og Daniel Torsvik. Kurset var arrangert i samarbeid med Arboretets Venner i driftsbygget på Milde. 24 deltakarar.

16. - 24. april: DnR-rhodotur til Wales. 28 deltakarar frå Rhodo Vest.

20. - 22. mai: DnR-årsmøtehelg på Bryne. 17 deltakarar frå Rhodo Vest.

22. mai: Arboretets dag på Milde. Informasjonsstand med sal av småplanter. Ansvarlege Håkon Morvik og Anne Marie A. Storebø. Mange oppmøtte trass i regn og surt vær.

5. juni: Vårtur til Lindås og Radøy. Vi besøkte hagane til Jan Valle og Kirsten Marie Storheim, samt Guttorms Motormuseum på Radøy. 27 deltakarar.

28. august: Hausttur til Nordhordland. Vi besøkte Tjorehagen på Radøy med omvisning v/Kåre Vetås, og Lyngheisenteret på Lygra. 12 deltakarar.

15. november: "Tilbakeblikk" frå turar i året som har gått v/Thorolf Juvik og Terhi Pousi. Medlemsmøte med billedkavalkade i Fana kulturhus, Nesttun. Kaffi og plantelotteri. 38 frammøtte.

Medlemskap: Folkeakademiet i Bergen

Pr. 31.12.2011 har DnR 396 medlemmer, 157 av desse soknar geografisk til avdeling Vest.
Rhodo Vest vil takka alle som har deltatt på møte og turar og dermed gitt oss endå eit hyggeleg rhododendronår. Takk til alle som har gitt plantegåver til lotteri og auksjonar og til Arboretet og Botanisk hage på Milde for godt samarbeid og lån av møtelokale.

Bergen 10. januar 2012
Styret i Rhodo Vest

# Blir du med på tur 2. - 3. juni?

Rhodo Vest planlegger en fellestur med buss sørover til Sand - Suldalsosen i begynnelsen av juni 2012.
Avreise fra Bergen lørdag 2. juni kl. 08.00. Ferge fra Halhjem kl. 09.15.
På turen sørover besøker vi en eller to private hager og Ødegård Plantesalg i Isvik, som er kjent for et rikholdig utvalg av spesielle planter. Her er det mulig å finne en godbit. www.odegard-plantesalg.no
Deretter fortsetter vi til Sand der vi spiser middag og overnatter på Ryfylke Fjordhotel.
Søndag morgen besøker vi hagene til Jacob Roaldkvam og Karl Lalid i Suldalsosen

Retur via Røldal - Hardanger til Bergen.
Prisen for turen vil være avhengig av antall deltagere; ved 20 – 25 personer vil prisen bli ca. 2000 kroner pr person i dobbeltrom, tillegg 200 kroner for enkeltrom.
Dette dekker buss, ferge, hotell med frokost og middag lørdag kveld. Lunsj lørdag og søndag kommer i tillegg.
Bindende påmelding innen 10. april til Torolf Juvik, tlf. 56 30 07 03, mobil 949 71 690. E-post: thjuvik@online.no

**Vi håper mange blir med!**
Hilsen styret i Rhodo Vest

# Innkalling til årsmøte i

## Den norske Rhododendronforening, avdeling Øst

**Dato: 11. mars 2012, kl 13.00 – 14.00.** **Sted: Rygge Rådhus, Rygge.**

**Program:**
Årsmøtesaker: Valg av møteleder, referent og to til å underskrive protokollen. Årsberetning 2011, regnskap 2011, budsjett 2012, innkomne forslag og valg. Saker som ønskes tatt opp på møtet må være styret i hende senest 2 uker før møtet.

**Etter årsmøtet:**
Medlemsmøte ca. kl. 14.00, med foredragsholder (se årsprogrammet), kaffe og plantelotteri. Inngangspenger kr. 50.

Styret i Rhodo Øst
Øyvind Aasheim, leder

# Årsberetning 2011 for

## Den norske Rhododendronforening, avdeling Øst

**Styret ble valgt på årsmøtet i Rygge Rådhus, Rygge, søndag 3. april 2011, og har bestått av:**

| | |
|---|---|
| Øyvind Aasheim, | leder, (kasserer) gjenvalgt for for 1 år, 2011 |
| Erik Gustavsson, | styremedlem (nestleder) valgt for 2 år, 2010 og 2011 |
| Kari Marie Aandstad, | styremedlem (sekretær) gjenvalgt for 2 år, 2011 og 2012 |
| Karl Richard Hals, | styremedlem, valgt for 2 år 2010 og 2011 |
| Varamedlemmer: | Roger Karlsen og Perly Berge, gjenvalgt for 1 år, 2011 |
| Revisor: | Berit Ramleth, gjenvalgt for 1 år, 2011 |
| Valgkomite for 2011: | Styret oppnevner valgkomite |

Det har vært avholdt 2 styremøter og årsmøte i 2011: 8. februar og 3. april.
Styrets varamedlemmer har vært innkalt til styremøtene.
14 saker er behandlet på styremøtene.
Avdelingen har ved årsskiftet 100 medlemmer.

**Aktiviteter 2011.**

| | |
|---|---|
| 3. april: | Årsmøte/medlemsmøte i Rygge Rådhus, Rygge. Terhi Pousi, nestleder i foreningen, viste bilder og fortalte om Arboretet på Milde. Det var 27 fremmøtte. |
| 22. mai: | Hagebesøk i Skien hos Robert Monsen og Tove Hansèn. 13 fremmøtte. |
| 26. – 30. mai: | Rhodo Øst rhodotur til Rogaland. Turen hadde 22 deltagere, hvorav 9 var fra Rhodo Øst. Turen ga oss 4 nye medlemmer. |
| 29. mai: | Rhodo Øst deltok igjen med informasjonsstand og salg av rhododendron på Botanisk hages Venner`s Vårtreff i Botanisk Hage, Oslo. Over hundre besøkte vår stand og ca. 60 planter ble solgt. |
| 5. juni: | Stand med rhododendronsalg, vervebrosjyrer, Lapprosen og lysbildeforedrag av Erik Gustavsson på Gulskogdagen i Drammen. |
| 19. juni: | Hagebesøk hos Sigurd og Tordis Bretteville-Jensen i Greåker og hos Arnfinn og Berit Nypan med sin "byhage" i Fredrikstad. 14 fremmøtte. |
| 18. sept.: | Stiklingtreff på hytta til Øyvind Aasheim på Nesodden med 27 deltagere. |
| 6. november: | Førjulsmøte i Rygge Rådhus, Rygge. Conny Assarsson besøkte oss fra Sverige og fortalte om sin prisbelønnede hage litt syd for Göteborg. 24 fremmøtte. |

Aktivitetene ble annonsert i Lapprosen, på hjemmesiden www.rhododendron.no,
og med egen invitasjon før hver samling, pr. e-poster og med brev til de som ikke har e-postadresse.

Vi har fortsatt arbeidet med å få et utvalg av rhododendron tilgjengelig for medlemmene. Vi har fått planter fra noen medlemmer og kjøpt inn rhododendron litt rimelig. Disse har vi som vanlig solgt på Vårtreffet i Botanisk hage, på årsmøtet vårt og på noen av hagevandringene våre.
Vi har i 2011 solgt ca. 90 rhododendron.

Oslo, 15. januar 2012.
For styret i Den norske Rhododendronforening, avdeling Øst
Øyvind Aasheim, leder.

# ÅRSPROGRAM 2012 RHODO-ØST.

R `Milderubin` navnet i 2011.

## Mars — Søndag 11. mars, kl. 13.00. Årsmøte Rhodo Øst

**Sted: Rygge rådhus, Larkollvn. 9, Dilling. (På grensen til Moss.)**

¤ Årsmøte: Årsmøtesaker iht. vedtektene. (Se innkalling til årsmøte i Lapprosen nr.1)

Etter årsmøtet:

¤ Foredrag: Harald Kårtveit forteller og viser bilder fra sitt 5 mål store hageanlegg på Sotra utenfor Bergen.

¤ Roger Karlsen snakker om vårstell og gjødsling av rhododendron.

¤ Kaffe og kaker og mer planteprat. Hvordan går det med stiklingene vi satte?

## April — Lørdag 14 april, kl. 13.00. Medlemsmøte

**Sted: Bakkehaugen menighetshus, peisestuen, Carl Grøndahls vei 27, Oslo.**

¤ **Ebba Holmboe** viser bilder og forteller fra turen Rhododendronforeningen arrangerte til Wales i påsken 2011 med besøk i utvalgte hager og parker.

¤ Hvordan går det med stiklingene vi satte sist høst? Bilder og planteprat. Inngangspenger kr. 50,-. Kaffe og kaker og planteprat.

## Mai — Fredag 4. mai til Søndag 6. mai

**Den norske Rhododendronforenings årsmøte i Bergen**

¤ Fredag: Omvisning og grill party på Sotra hos Harald og Randi Kårtveit

¤ Lørdag: Årsmøtet - Byvandring - Årsmøtefest med bespisning.

¤ Søndag: Besøkshager: Eventyrhagen til Arboretets grunnlegger Fritz C. Rieber. Arboretet og Botanisk hage, Milde. + hage ?

## Mai — Mandag 28. mai, kl. 13.00. Hagebesøk

R `Soulei`

**Sted: Oppmøte hos Randi Skogly, Hellvikvn. 179**
**og så til Dag Tjernshaugen, Hellavn. 169, begge på Nesodden.**

¤ Både Randi og Dag har flotte anlagte hager med en forkjærlighet for rhododendron. Det blir kaffe og noe å spise hos Randi. Dag, som dyrker frem spesielle stauder og rhododendron, vil ha noen planter for salg.

## Juni — Søndag 3. juni, kl. 10.00 – 16.00 Plantesalg i Botanisk Hage.

**Sted: Botanisk Hage, Tøyen, Oslo**

Vi deltar også i år på Botanisk Hages Venners Vårtreff med egen informasjonsstand og mange flotte rhododendroner til salgs. Vårtreffet er en opplevelse i seg selv med masse mennesker og flere tusen planter til salgs fra 11 foreninger og Botanisk Hages Venner.

Ta med picknic-kurv eller besøk kafeen på Tøyen Hovedgård.

## Juni — Søndag 10. juni, kl. 13.00. Hagebesøk — Ikke bekreftet !!!

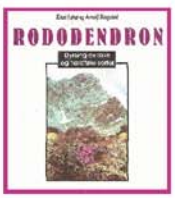

R `Chiff Chaff`

**Sted: ? Ringstad Planteskole og Hagesenter, Vestre Totenveg 377, Gjøvik.**

¤ Vi vil gi nærmere beskjed til medlemmene i Rhodo Øst om vi har fått en avtale med Arnulf Ringstad, som er den de aller fleste av oss her på Østlandet har å takke for utprøving og salg av herdige rhododendron egnet for østlandsområdet. Han (og Knut Lønø) har skrevetboken **"Rododendron. Dyrking av lave og hardføre sorter"**.

## September — Lørdag 15. september, kl. 13.00. Medlemsmøte.

**Sted: Peisestuen i Bakkehaugen menighetshus, ,**
**Carl Grøndahls vei 27, Oslo.**

**Remi A. Nielsen sin 2010 Ekspedisjon til Yunnan.**

Besøker fjellene Cang Shan, Haba Xue Shan, Beima Xue Shan og krysser Bilou Xue Shan 2 ganger alene, fra øst og vest. Gjenfinner Rhododendron pronum på Joseph Rock sin 1932 Fuchuan lokalitet og en ny sørlig utpost for Rh. pronum.

Inngangspenger kr. 50,-. Kaffe og kaker og planteprat.

## November — Lørdag 10. november, kl. 13.00. Førjulsmøte

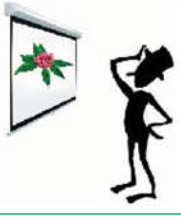

**Sted: Peisestuen i Bakkehaugen menighetshus, , Carl Grøndahls vei 27, Oslo.**

¤ Foredragsholder kunngjøres i Lapprosen, og pr post / E-post.

¤ Bevertning: Snitter og karbonadesmørbrød med drikke. Kaker, Kaffe/Te. Utlodning. Inngangspenger kr. 100,-.

**Vel møtt i 2012 !**

**Hilsen styret i Rhodo Øst.**

ISSN 1504-6702